

Tek što smo postali kandidati za uvođenje eura, dolaze olujni oblaci koje donosi gospodarska kriza

Piše: Goste **SANTINI**

Bivši i budući ministar financija, gospodin Zdravko Marić, prije nekoliko je dana rekao kako više nema odgode za podmirenje obveza za poreze i doprinose koji su nastali u vrijeme kada je cjelokupna zemlja bila u karanteni. Tako je, za sada, završila priča o pomoći države gospodarstvu. Odluku je moguće interpretirati kako je kriza na odlasku. Ponovimo. Oni koji su imali manji pad prihoda od 20% obročno kroz 24 naredna mjeseca podmirit će porezne obveze - uz kamatu. Oni koji su imali pad između 20 i 50% podmirit će svoje porezne obveze u naredna 24 mjeseca bez kamatnog nameta, a tvrtkama koje su imale pad prihoda veći od 50% dug će biti otpisan. Baš onako

Kako je moguće 'povezati' subvencioniranje plaća do kraja lipnja od 4000 kuna, a svega 15-ak dana potom zahtijevati podmirenje poreznih obveza? Odgovor bi mogao glasiti da je buduću vladu uhvatila nervoza, zlonamjerni bi kazali panika, jer je državna blagajna prazna

kako je rečeno prilikom proglašenja moratorija na porezne obveze poreznih obveznika. To nije primjeren odluka jer se kriza produbljuje. Primjerenije bi bilo ponovno razmotriti kako dodatno pomoći posrnutom gospodarstvu. Izjava budućeg ministra financija, gospodina Marića, u javnom prostoru nije izazvala odgovarajuću raspravu o tom prevažnom pitanju. Nažalost gospodin Marić nije nam objasnio po kojim je poreznim osnovama gospodarstvo dužno 5,3 milijarde kuna. Nije nam rekao koliko se odnosi na doprinose na i od dohotka, koliko temeljem fiskalnih i parafiskalnih nameta itd. Pitanje se sumarno svode na pitanje – zašto se moratorij nije produžio kad se kriza dodatno produbljuje? Nije nikakva tajna da nedostaje prihoda u državnoj blagajni. To smo znali u vrijeme kad su donesene odluke (jučer), kao što to znamo i danas. Sutra će biti još lošije stanje u državnoj blagajni ako nam ne pomogne EU.

Olujni oblaci

Takoder nije nikakva tajna da je gospodarstvu potrebna pomoć kako bi preživjelo. I dalje, pitanje je u kakvoj će „kondiciji“ biti hrvatsko gospodarstvo kad nestane prisutna ugroza. Pitanje na koje nije moguće odgovoriti glasi - kako je moguće „povezati“ subvencioniranje plaća do kraja lipnja u iznosu od 4000 kuna, a svega petnaestak dana potom zahtijevati podmirenje poreznih obve-

Zašto se moratorij nije produžio kad se kriza dodatno produbljuje? Nije tajna da nedostaje prihoda u državnoj blagajni. To smo znali u vrijeme kad su donesene odluke (jučer), kao što to znamo i danas. Sutra će biti još lošije stanje u državnoj blagajni ako nam ne pomogne EU

Guverner Boris Vujčić i ministar financija Zdravko Marić koji nije objasnio po kojim je poreznim osnovama gospodarstvo dužno 5,3 milijarde kuna

RJEŠENJE JE MORATORIJ NA SVE IZRAVNE POREZE

za? Odgovor bi mogao glasiti da je buduću vladu uhvatila nervoza, zlonamjerni bi kazali panika, jer je državna blagajna prazna. Tek što smo prihvaćeni kao kandidati za uvođenje eura, dolaze olujni oblaci koji pokazuju pravi

stanje hrvatske „otpornosti“ na ugroze koje donosi prisutna gospodarska, zapravo društvena, kriza. Čitatelji mojih rasprava sjećaju se da sam na ovim stranicama, osporavajući mjere vlade premijera Plenkovića, predlagao proglašenje moratorija na porezne obveze izravnih poreza (poreza na dobit i

doprinosa na i od plaća, te parafiskalnih nameta) od 19. ožujka do trenutka kada će Stožer proglasiti da je završila ugroza izazvana koronavirusom. Meggle odlazi. Nažalost odlazak Megglea mogao bi biti početak jedne tragične priče. Mnogo se tvrtke na rubu stečaja. Mnoge

tvrtke spremaju se poslovanje preseliti u druga za poslovanje primjerenija podneblja. Treba odlučno i pravovremeno uočiti ugroze te primjerenom reagirati. Predmet moje rasprave sastoji se u objašnjenju zašto je štetna odluka vlade o kojoj nas je obavijestio budući mini-

Zašto je štetna odluka vlade da više nema odgode za plaćanje poreza i doprinosa nastalih tijekom karantene

star financija gospodin Marić. Pri raspravi je potrebno imati na umu nekoliko napomena. Prva napomena odnosi se na kriterij pada ukupnog prihoda umjesto, što bi bilo korektnije, porezne osnovice. Naime, iz mikroekonomije je poznato da je razlika između prihoda i

rashoda zapravo rezidualna stavka, što znači da je ona senzibilnija u odnosu na ukupni prihod.

Dodana vrijednost

Narodski rečeno, smanjenje od dvadeset posto ukupnog prihoda u većini slučajeva može rezultirati gu-

bitkom poslovanja, a poduzetnici će morati platiti zaostale poreze i doprinose uvećane za kamate. Od EU očekujemo bespovratnu pomoć, a u isto vrijeme svojim poduzetnicima naplaćujemo kamate. U slučaju većeg pada ukupnog prihoda oslobađanje od kamata ili

Odlazak Megglea mogao bi biti početak jedne tragične priče. Mnoge su tvrtke na rubu stečaja. Mnoge tvrtke spremaju se preseliti poslovanje u druga, primjerenija podneblja. Treba odlučno i pravovremeno uočiti ugroze te primjerenom reagirati

oprost duga moglo bi izgledati kao neslana šala. Narod bi rekao: „Oni koji prežive, priča će“. Druga napomena odnosi se na subvenciju plaća do parlamentarnih izbora. Drugim riječima, smatram da je subvencija plaća imala za cilj priopćiti građanima kako je samo vlada premijera Plenkovića spremna pomoći svojim građanima. Nakon izbora priča je završila na način kako je to priopćio budući ministar Marić. Treća napomena sadrži stav po kojem očekivana pomoć od strane EU u stvarnosti predstavlja meko budžetsko ograničenje za zemlje kojima se pomaže što je u suprotnosti s tržišnim načinom privredivanja. Pritom Hrvatska kao mala i nevažna zemlja eventualnu pomoć ima zahvaliti Francuskoj, Italiji i Španjolskoj koje su bitni čimbenici u procesu odlučivanja o budućnosti EU. Porezna osnovica izravnih poreza dodana je vrijednost koju svojom poslovnom aktivnošću ostvaruje poduzetnik. Što je veća dodana vrijednost, veća je i porezna osnovica pa će, po prirodi stvari, poduzetnik platiti veći porez. Za zaposlenog veličina plaće određuje njegovu poreznu osnovicu poreza na rad i doprinosa za mirovinsko osiguranje. Poslodavac plaća poseban porez na platnu listu (sumu bruto plaća). Tako je danas i tako će biti sutra. Pitat ćete se što je sporno? Prijepor je u smanjenju dodane vrijednosti i, prema tome, smanjenju porezne osnovice jer se smanjuje porezni kapacitet poreznog obveznika. Smanjenje poreznog kapaciteta za najveći broj tvrtki imat će za posljedicu – gubitak u poslovanju. Gubitak u poslovanju donosi nevolje koje se manifestiraju, u najboljem slučaju, kroz smanjenje sklonosti investiranju. Svi se slažemo kako je potrebno izuzeti određeni dio dohotka od rada koji zbog nepostojanja poreznog kapaciteta ne mogu platiti zaostale poreze i doprinose uvećane za kamate. Od EU očekujemo bespovratnu pomoć, a u isto vrijeme svojim poduzetnicima naplaćujemo kamate. U slučaju većeg pada ukupnog prihoda oslobađanje od kamata ili

gledu, porezni kapacitet poreznog obveznika. To je razlog zašto predlažem jedinstvenu poreznu stopu poreza na dobit od 20%.

Važno je uočiti i shvatiti, kako bi rekao gospodin Plenković, da se porezna osnovica urušila i da urušavanje nije završilo već se nastavlja – bojim se produbljuje. Dokaz kako se gospodarska aktivnost urušavala je subvencioniranje plaća zaposlenih tijekom protekla tri mjeseca u iznosu od najprije 3250 kuna da bi vlada iznos povećala na 4000 kuna. Tim je činom vlada premijera Plenkovića zadržala nezaposlene u tvrtkama umjesto da se registriraju na Zavodu za zapošljavanje. Priča je trajala do izbora. Danas vlada podržava skraćivanje radnog tjedna, dokaz kako se kriza nastavlja, subvencijom od 2000 kuna. U jednom i drugom slučaju vlada je svjesna da je gospodarstvo potonulo i da se potonuću gospodarske aktivnosti nastavlja. Vlada je svjesna kako će bez njezine intervencije slijediti eksplozija nezaposlenosti. Za sada, jer je neizvjesna pomoć EU, o tome šuti. Usput rečeno, valja identificirati da isplaćene subvencije nije moguće nazvati očuvanjem radnih mjesta jer je danas stanje u gospodarstvu jednako teško, vjerojatno i teže, nego što je to bilo na početku ugroze koronavirusa. To je razlog zašto nije bilo moguće podržati naknadu nezaposlenima u tvrtkama u iznosu od 4000 kuna. Da se uistinu radilo o očuvanju radnih mjesta, subvencija bi trajala dok Stožer ne proglasi kraj epidemije. To je razlog zašto sam predložio da se proglasi moratorij porezne obveze temeljem izravnih poreza od 19. ožujka do kraja tjedna kad će Stožer proglasiti kraj ugroze uzrokovane koronavirusom.

Val stečajeva

Smanjenje poslovne aktivnosti rezultira rastom fiksnih troškova po jedinici jer se ukupni fiksni troškovi dijele na manji broj proizvedenih jedinica. Povećanje fiksnih troškova smanjuje dodanu vrijednost odnosne poslovne aktivnosti. Što je udio kapitala veći, u poslovnoj kombinaciji, to je veći utjecaj fiksnih troškova. Valja naglasiti kako je bitna karakteristika kapitalom intenzivnih poslovnih kombinacija teže dostizanje točke pokrića (prihodi jednaki rashodima), što valja interpretirati kao dodatno povećanje ugroze zbog smanjenja poslovne aktivnosti. Ako nema dobiti, nema ni poslovne osnovice pa nema ni poreza na dobit. Prema tome, hrvatsko će gospodarstvo u cjelini ostvariti gubitak. Istina je da neće svi poduzetnici ostvariti gubitak, ali će njihov broj biti zanemarljiv. Štoviše, moguće je očekivati snažan val stečajeva koji će imati višegodišnje dramatične posljedice kad kriza prođe. Prošla nas je kriza mogla, ali nije, naučiti kako refleksi gaješenja požara može imati vrlo neželjene učinke. Općenito, mi smo narod koji lako zaboravlja grijeh iz najbliže povijesti. Iz navedenog slijedi kako moratorij na poreznu obvezu poreza na dobit nije nikakav poklon poduzetnicima jer naprosto dobiti neće biti. Ipak, proglašavanje moratorija ima pozitivne učinke ne samo zato što bi vlada tom mjerom pokazala

Dolaze olujni oblaci koje donosi gospodarska kriza

➔ la kako razumije probleme gospodarstva i kako je spremna dijeliti sudbinu s njime, već bi kod poduzetnika povećala sigurnost kako će partnerski odnos s vladom postati pravilo na kojem će se temeljiti buduća suradnja. Moratorij ima i svoje potencijalne pozitivne učinke jer će učinkovitim tvrtkama dodatno subvencionirati poslovnu aktivnost i tako ih pripremiti za izazove kad kriza prođe. Kad kriza prođe, potrebni su snažni igrači koji će dinamizirati svoje poslovanje pokrenuti ukupno gospodarstvo. S druge strane, moramo shvatiti i razumjeti da rasipnost koju smo do sada tako učinkovito prakticirali, mora prestati. Podsjećam čitatelje kako je bivši premijer Sanader suočen s krizom dao ostavku jer je ocijenio kako je potrebno provesti dramatične reforme koje su ostale neprovedene do dana današnjeg. „Vrući krumpir“ prepustio je gospođi Jadranki Kosor, a ona nakon parlamentarnih izbora gospođinu Milanoviću. Umjesto ozbiljne i osmišljene kirurgije svjedočili smo povećanju porezne presije koja je usporila oporavak gospodarstva. Moratorij koji predlažem na izravne poreze odnosi se na sve porezne obveze u vrijeme krize izazvane koronavirusom: porez na dobit, doprinos za mirovinsko osiguranje ukoliko osiguranik ima plaću do 4000 kuna, te poreze temeljem platne liste koje plaćaju poduzetnici (do iznosa plaća od 4000 kuna) i, svakako, ostala fiskalna i parafiskalna davanja. Dakle, na plaće koje su iznad 4000 kuna plaćali bi se svi porezi, kao što se to radilo prije krize, a posljedično tome poslodavci bi plaćali porez na platnu listu.

Porezna presija

Nakon proglašenja završetka krize od strane Stožera nastavljaju se provoditi zakoni o porezima i doprinosima na način kako je to rađeno prije 19. ožujka. Iznos i način podmirivanja poreznih obveza za vrijeme moratorija moraju se posebno razmotriti u ozračju poreznog kapaciteta poreznih obveznika. Postavlja se pitanje što je s poreznom obvezom poreza na dobit iz 2019. godine. Odgovor je jednostavan. Porezna obveza poreza na dobit odredit će se nakon prestanka prisutne ugroze izazvane koronavirusom. Iz navedenog slijedi kako je bila nerazumna subvencija države u dijelu doprinosa za mirovinsko osiguranje. Naprosto izdvajanja za mirovinsko osiguranje umjesto davanja pomoći socijalno ugroženim građanima predstavlja „doličavanje ulja na vatru“. S jedne strane uplata doprinosa, pored 4000 kuna subvencija, znači povećanje javnog duga i, s druge strane, smanjenje mogućnosti da se pomogne socijalno ugroženim građanima. Do sada je najugroženiji dio građana bio neprimjereno zastavljen. Precizno rečeno, zabrinjavajući su marginalizirani socijalno ugroženi građani čime se dovodi u pitanje socijalni mir. U ekonomskom pogledu teško je obrazložiti smisao mjere po kojoj je vlada plaćala doprinose na mirovinsko osiguranje radnicima koji su bili nezaposleni u tvrtkama u odnosu na

Premijer Plenković 13. srpnja predsjedao je šestom sjednicom Nacionalnog vijeća za uvođenje eura

nezaposlene na burzi rada. Nezaposleni su nezaposleni bez obzira gdje bili evidentirani, i to upravo zato jer ne ostvaruju dohodak pa ne mogu biti obvezni uplaćivati doprinos za mirovinsko osiguranje. Doprinosi na fond plaća koje plaća poslodavac na predloženi bi se način umanjili što bi smanjilo gubitke u gospodarstvu. U više sam navrata govorio kako država mora biti partner svome gospodarstvu. Izjava kako se porezne obveze poduzetnika moraju izvršiti ukazuje na dodatno pogoršanje stanja u gospodarstvu. Ne treba gubiti iz vida da je porezna presija u Hrvatskoj daleko veća u odnosu na poreznu presiju u susjednoj nam Sloveniji koja ima daleko veći dohodak

po glavi stanovnika. Bilo bi dobro da pažljivije promotrimo što rade naši susjedi. Bitno je shvatiti i razumjeti da su porezi uvijek i svuda za poduzetnike samo i jedino trošak. Smanjenje porezne obveze, što ustrajno predlažem, predstavlja jedino i samo smanjenje troškova za poduzetnike što povećava konkurentnost gospodarstva.

Faraonov san

Prigovor mom prijedlogu glasi - država zamrzavajući porezne obveze gospodarstva nije u mogućnosti izvršiti svoje obveze prema proračunskim korisnicima. To je točno. Država će se morati dodatno zadužiti kako bi izvršila zakonom propisane obveze. Postavlja se pita-

nje zašto bi neodgovornu politiku iz prošlih razdoblja plaćali poduzetnici koji su u svim vremenima tretirani samo i jedino kao porezni obveznici koji moraju plaćati poreze iznad njihovog poreznog kapaciteta? I to samo zato jer je donesena politička odluka da se potrebne reforme - ne provedu. Drugim riječima, takvo pitanje otvara raspravu koja mora odgovoriti na temeljno pitanje - je li država u funkciji svojih građana ili su građani u funkciji države? Političari stalno govore o političkim odlukama, ali šute kad te političke odluke rezultiraju daljnjim pogoršanjem stanja u cjelokupnom društvenom sustavu. Nema tome ni godina dana kada nas je premijer Plenković ponosno informi-

Moratorij koji predlažem na izravne poreze odnosi se na sve porezne obveze u vrijeme koronakrize: porez na dobit, doprinos za mirovinsko osiguranje ukoliko osiguranik ima plaću do 4000 kuna, te poreze temeljem platne liste koje plaćaju poduzetnici i ostala fiskalna i parafiskalna davanja

rao kako je, za razliku od prethodne vlade, upravo njegova vlada povećala ovo ili ono. To je išlo tako daleko da su se pojavili novi zahtjevi koji su se vladi premijera Plenkovića nametnuli štrajkom. Umjesto da su se provele potrebne reforme, a viškovi čuvali i spremali za crne dane, kako to sugerira Faraonov san, mi smo pokazali svu (ne)zamislicu kreativnost u trošenju. Krizu izazvanu koronavirusom nije bilo moguće predvidjeti, ali su mnogi ekonomisti, početkom prošle godine, najavljujivali krizu pa, prema tome, vlada nema niti može imati alibi za politiku koju je provodila. Sve se vraća, sve se plaća.

Sada kad su porezni prihodi presušili, država je odlučila, kako bi izvršila svoje obveze prema proračunskim korisnicima, naplatiti porezne obveze poreznih obveznika usprkos činjenici da se stanje depresije nastavlja. Sada su oči hrvatskih građana usmjerene na pravcu Bruxellesa od kojeg očekuju spasonosnu financijsku pomoć. Svima je jasno kako bez pomoći prisutne probleme nije moguće riješiti. Teško je shvatiti kako zemlja koja je ostvarila velika postignuća, kako tvrdi premijer Plenković, nije u stanju bez inozemne pomoći amortizirati prisutnu zaboraviti kako su nas uvjeravali da smo bolje pripremljeni za krizu nego što smo to bili 2008. godine. U javnom prostoru kritiziraju se tzv. štedljive države na čelu s Nizozemskom. Treba se pogledati u ogledalo i priznati kako u zadnjih nekoliko godina bilježimo upola sporiji gospodarski rast od Rumunjske. Moramo znati kako nam je javni dug dvostruko veći od bugarskog i rumunjskog. Končno moramo shvatiti da će prije ili kasnije prestati spasonosna politika poklona koji će nas spašavati (od nas samih) i da će doći vrijeme kad ćemo morati „naučiti loviti ribu“ kako bismo preživjeli. Što to prije shvatimo, prije ćemo učinkovito upotrijebiti raspoložive resurse, provesti potrebne reforme i dinamizirati razvoj gospodarstva. Rast blagostanja moguće je ostvariti jedino i samo razvojem vlastitog gospodarstva, a to je ujedno najbolja socijalna politika. Pomoć nam je danas potrebna. Ovisiti o pomoći drugih ima pogubne učinke u širem smislu za građane bilo koje zemlje koja prima pomoć. ■

Smanjenje od 20 posto ukupnog prihoda, u većini slučajeva, može rezultirati gubitkom poslovanja, a poduzetnici će morati platiti zaostale poreze i doprinose uvećane za kamate. Od EU očekujemo bespovratnu pomoć, a u isto vrijeme svojim poduzetnicima naplaćujemo kamate